

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 2959/2019
17.12.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Слађане Накић Момировић, председника већа, Добриле Страјина и Марине Милановић, чланова већа, у парници тужилаца АА из ... и ББ из ..., чији су заједнички пуномоћници Божидар Микулић и Иштван Нађ, адвокати из ..., против туженог ДДОР Нови Сад, АДО Нови Сад, чији је пуномоћник Синиша Новковић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости споразума, поништаја решења, враћања на рад и накнаде штете по тужби и утврђења и исплате по противтужби, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 3183/18 од 24.06.2019. године, у седници одржаној 17.12.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 3183/18 од 24.06.2019. године у делу који се односи на тужиљу ББ.

ОДБАЦУЈЕ СЕ, као недозвољена, ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 3183/18 од 24.06.2019. године у делу који се односи на тужиоца АА.

Образложење

Пресудом Основног суда у Врбасу, Судске јединице у Кули П1 171/2017 од 19.03.2018. године, ставом првим изреке, усвојен је захтев тужиоца АА и утврђено да су ништаве и без правног дејства одредбе споразума о регулисању међусобних потраживања и вансудском поравнању закљученог 31.10.2013. године између туженог и адвоката др Енике Вег у име и за рачун тужиоца АА и то: одредбе налазеће у члану 2. (први пасус) у тексту који гласи: „на дан престанка радног односа“, одредбе налазеће у члановима 4., 5. и 6. у целом тексту ових чланова. Ставом два, поништено је решење генералног директора туженог број ...-.../... од 25.10.2013. године о отказу уговора о раду тужиоцу због непоседовања потребних знања и способности за обављање послова у складу са уговором о раду, па је обавезан тужени да тужиоца врати на рад. Ством трећим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу АА по основу накнаде штете у висини изгубљене зараде и других

примања у периоду од 01.11.2013. године до 30.06.2017. године исплати укупно 1.188.294,56 динара, са обрачуном законском затезном каматом на појединачне месечне износе ближе наведене у овом ставу изреке од датума доспелости до исплате. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу АА на новчане износе наведене у претходном ставу уплати доприносе за здравствено, пензијско и инвалидско осигурање и осигурање за случај незапослености надлежним фондовима за социјално осигурање РС. Ставом петим изреке, усвојен је захтев тужиље ББ и утврђено да су ништаве и без правног дејства одредбе споразума о регулисању међусобних потраживања и вансудском поравнању закљученог 31.10.2013. године између туженог и адвоката др Енике Вег у име и за рачун тужиље ББ и то: одредбе налазеће у члану 2. (први пасус) у тексту који гласи: „на дан престанка радног односа“, одредбе налазеће у члановима 4., 5. и 6. у целом тексту ових чланова. Ставом шестим изреке, поништено је решење генералног директора туженог о отказу уговора о раду тужиљи због непоседовања потребних знања и способности за обављање послова у складу са уговором о раду. Ставом седмим изреке, одбавезан је тужени да тужиљи ББ по основу накнаде штете у висини изгубљене зараде и других примања у периоду од 01.11.2013. године до 21.10.2016. године исплати укупно 817.757,39 динара, са обрачуном законском затезном каматом на појединачне месечне износе ближе наведене у овом ставу изреке од датума доспелости па до исплате. Ставом осмим изреке, одбијен је примарни захтев тужиље ББ да се обавезе тужени да тужиљу ББ врати на рад у року од 8 дана и да на име накнаде штете у висини изгубљене зараде и других примања у периоду од 22.10.2016. године до 31.12.2016. године исплати укупно 52.740,05 динара са законском затезном каматом рачунајући камату на појединачне месечне износе од доспелости сваког појединачног месечног износа до исплате. Ставом деветим изреке, обавезан је тужени да тужиљи ББ на напред наведене износе обрачуна и уплати доприносе за здравствено, пензијско и инвалидско осигурање и осигурање за случај незапослености надлежним фондовима за социјално осигурање РС. Ставом десетим изреке, усвојен је евентуални захтев па је обавезан тужени да тужиљи ББ исплати на име отпремнине због одласка у старосну пензију 299.812,53 динара са законском затезном каматом рачунајући исту почев од 22.10.2016. године. Ставом једанаестим изреке, одбијен је, примарни противтужбени захтев туженог да се утврди да је тужиоцу АА споразумно престао радни однос код туженог 31.10.2013. године на основу споразума о регулисању међусобних потраживања и вансудском поравнању од 31.10.2013. године. Ставом дванаестим изреке, одбијен је, примарни противтужбени захтев туженог којим је тражио да се утврди да је тужиљи ББ споразумно престао радни однос код туженог 31.10.2013. године на основу споразума о регулисању међусобних потраживања и вансудском поравнању од 31.10.2013. године. Ставом тринаестим изреке, делимично је усвојен евентуални противтужбени захтев туженог и обавезан је тужилац АА да туженом исплати 364.687,75 динара са каматом од 26.02.2014. године до исплате. Ставом четрнаестим изреке, одбијен је вишак евентуалног тужбеног захтева туженог да се обавезе тужилац АА да туженом преко досуђеног претходним ставом изреке исплати још и износ од 1.997.902,00 динара са каматом од 01.11.2013. године до исплате и разлике преко досуђене а до тражене законске затезне камате на износ главног дуга од 364.687,75 динара од 01.11.2013. године до 26.02.2014. године. Ставом петнаестим изреке делимично је усвојен евентуални противтужбени захтев туженог и обавезана је тужиља ББ да туженом исплати 162.369,42 динара, са каматом од 27.02.2014. године до исплате. Ставом шеснаестим изреке, одбијен је вишак евентуалног захтева туженог којим је тражио да се обавезе тужиља ББ да преко досуђеног претходним ставом изреке исплати још износ од

1.567.725,00 динара, заједно са законском затезном каматом од 01.11.2013. године и разлику преко досуђене а до тражене законске затезне камате на износ главног дуга од 162.369,42 динара почев од 01.11.2013. године до 26.02.2014. године. Ставом седамнаестим изреке, обавезан је тужени да тужиоцима солидарно исплати трошкове поступка у висини од 283.052,32 динара, са законском затезном каматом од дана извршности пресуде па до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 3183/18 од 24.06.2019. године, ставом првим изреке, жалба туженог је делимично усвојена, решење о трошковима поступка садржано у првостепеној пресуди делимично преиначено тако што је одбијен захтев тужилаца за накнаду трошкова поступка преко износа од 225.302,32 динара са затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате, а у осталом делу жалба туженог и жалба тужилаца је одбијена и првостепена пресуда у делу којим су усвојени захтеви и у делу којим су одбијени примарни и евентуални противтужбени захтеви потврђена. Ставом другим изреке одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени је благовремено изјавио ревизију, из свих законом прописаних разлога, да би поднеском од 21.08.2019. године повукао ревизију у односу на АА, а остао при изјављеној ревизији у односу на ББ.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду у делу којим је потврђена првостепена пресуда у делу којим је усвојен захтев тужиље ББ за утврђење ништавости и поништај, а одбијен противтужбени захтев за утврђење у односу на тужиљу ББ, на основу члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, број 72/11, 18/20), и утврдио да ревизија туженог није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, пресудом Основног суда у Новом Саду П1 238/2011 од 11.05.2012. године (постала правноснажна 22.11.2012. године), поништено је решење туженог о отказу уговора о раду тужиљи ББ од 12.11.2010. године и обавезан је тужени да тужиљу врати у радни однос на њене раније послове или послове који одговарају врсти и степену њене стручне спреме и пријави је код надлежних служби обавезног социјалног осигурања од дана престанка радног односа. Поступајући по наведеној пресуди тужени је решењем од 18.01.2013. године распоредио тужиљу ББ на послове ... у Експозитури ..., у месту рада ..., где је тужиља започела са радом 15.03.2013. године и имала право на основну зараду у висини од 833 бода, што у вредности од 1 бода од 33,0644 динара бруто износи 27.543,00 динара бруто. Тужиља ББ је 22.10.2016. године остварила право на старосну пензију.

Споразумом о регулисању међусобних потраживања и вансудском поравнању од 31.10.2013. године, који је закључен између туженог и тужиље ББ, који споразум је у име и за рачун ББ закључила и потписала адвокат Енике Вег, утврђен је начин извршења и висина међусобних потраживања која произлазе из правноснажне и извршне пресуде Основног суда у Новом Саду П1 238/2011 од 11.05.2012. године, на начин како је то ближе

наведено у члану 2. и 3. споразума. У члану 4. споразума наведено је да тужила ББ, која је враћена на рад на основу правноснажне и извршне пресуде Основног суда у Новом Саду П1 238/2011 од 11.05.2012. године, почев од 15.03.2013. године, закључењем овог споразума изјављује и потврђује да не жели да остане на раду код туженог те прихвата да јој радни однос престане 31.10.2013. године, због непоседовања потребних знања и способности за обављање послова на којима ради, на основу члана 179. став 1. тачка 1. Закона о раду и члана 131. став 1. тачка 1. Колективног уговора код туженог, да се одриче права на отказни рок сходно одредбама члана 189. Закона о раду и члана 132. Колективног уговора туженог и да неће покретати радни спор пред надлежним судом чији би предмет тужбеног захтева био поништење отказа уговора о раду. У члану 5. Споразума наведено је да закључењем овог споразума и његовим извршењем од стране туженог, да стране споразума сагласно потврђују да: 1) тужила ББ неће судски или вансудски захтевати било која друга евентуална потраживања из или у вези са радноправним односом код туженог; 2) тужени неће потраживати повраћај исплаћених новчаних средстава на име отпремнине по основу решења о отказу уговора о раду због престанка потребе за радом тужиле ББ од 12.11.2010. године. У члану 7. споразума наведено је да су стране споразума сагласне да овом вансудском поравнању дају снагу извршног наслова. У члану 8. споразума наведено је да стране споразума сагласно изјављују да су овај споразум прочитале те да га потписују као израз своје слободне воље. Наведени споразум у име тужиле ББ потписала је адвокат Енике Вег, а у име туженог генерални директор. Пре закључења наведеног споразума вођени су преговори између туженог и адвоката Енике Вег, којој је тужила ББ дала опште пуномоћје о заступању у поступку преговора око исплате изосталих зарада и других примања по основу незаконитог отказа, али не и пуномоћје којим је изричито овлашћује да раскине радни однос. Енике Вег је заступала и остале запослене чија су решења о отказу уговора о раду поништена, при томе је инсистирала да тужени не контактира појединачно запослене у вези спорних питања, већ да се преговори воде искључиво са њом и њен предлог је био да се запосленима откаже уговор о раду због непоседовања потребних знања и способности за обављање послова на којима раде, што је тужени прихватио.

Одлуком туженог од 02.10.2013. године формирана је Комисија од три члана ради утврђивања да ли запослени поседују потребна знања и способности за обављање послова на којима раде, која Комисија није извршила контролу рада тужиле ради утврђења поседовања потребних знања и способности за обављање послова код туженог, а извештаји Комисије су фингирани за потребе договореног начина престанка радног односа запослених. Упозорењем о постојању разлога за отказ уговора о раду од 15.10.2013. године упозорена је тужила ББ да у периоду од 3 месеца непрекидно, од 01.07.2013. године до 30.09.2013. године није показала поседовање потребних знања и способности за обављање послова у складу са уговором о раду од 01.04.2004. године, и да ће јој се отказати уговор о раду од 01.04.2004. године, сходно одредби члана 179. став 1. Закона о раду и члана 130. став 1. тачка 1. Колективног уговора. Тужилци је остављен рок од 5 радних дана од дана пријема упозорења, да се изјасни о чињеницама и наводима упозорења. Решењем туженог о отказу уговора о раду од 25.10.2013. године, тужилци ББ отказан је уговор о раду од 01.04.2004. године са изменамаи допунама, из разлога што не поседује потребна знања и способности за обављање послова на којима ради у периоду од 3 месеца непрекидно, односно од 01.07.2013. године до 30.09.2013. године у складу са уговором о раду.

Адвокат Енике Вег је тужилји 22.11.2013. године, у Новом Саду уручила упозорење и решење о престанку радног односа и сву документацију. Том приликом тужилји ББ предочен је и закључен споразум о регулисању међусобних потраживања и вансудском поравнању, али јој Енике Вег није уручила примерак споразума, а тужилја до момента читања споразума није била упозната са чињеницом да је споразум закључен и у односу на регулисање њеног даљег радно-првног статуса код туженог, нити да су у односу на наведено уопште и вођени преговори.

Тужилја ББ враћена је на посао код туженог на радно место ... и имала је право на основну зараду у висини од 833 бода, што у вредности од 1 бода од 33,0644 динара бруто износи 27.543,00 динара бруто. У периоду од 01.11.2013. године до 27.11.2015. године била је корисник накнаде по основу незапослености, а 22.10.2016. године остварила је право на старосну пензију. Обрачуната накнада штете по основу изгубљене зараде увећане за минули рад за период од 01.11.2013. године до 21.10.2016. године укупно је 817.757,39 динара, а висина отпремнине је 299.812,53 динара.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања, правилно су нижестепени судови применили материјално право када су усвојили захтев тужилје ББ и утврдили делимичну ништавост споразума о регулисању међусобних потраживања и вансудском поравнању од 31.10.2013. године у делу који се односи на престанак радног односа тужилје код туженог, поништили спорно решење туженог о отказу уговора о раду од 25.10.2013. године и обавезали туженог да јој накнади штету у висини зараде коју би остварила да је радила до одласка у пензију и да код надлежних фондова уплати припадајуће доприносе, а разлоге које су нижестепени судови дали за своју одлуку у свему као довољне и јасне прихвата и Врховни касациони суд.

Чланом 175. тачком 3. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр.24/05, 61/05, 54/09, 32/13), прописано је да радни однос престаје споразумом између запосленог и послодавца. Чланом 177. ставом 1. истог закона прописано је да радни однос може да престане на основу писаног споразума послодавца и запосленог, док је ставом 2. истог члана прописано да пре потписивања споразума, послодавац је дужан да запосленог писаним путем обавести о последицама до којих долази у остваривању права за случај незапослености.

Из напред цитираних одредби Закона о раду следи да радни однос може да престане на основу писаног споразума послодава и запосленог. Иницијатива за споразумни престанак радног односа може да уследи како од запосленог, тако и од послодавца. Основ за престанак радног односа јесте споразум који закључују послодавац и запослени. За послодавца, који је правно лице споразум закључује директор, односно други орган заступања или лице које он овласти, а што се запосленог тиче, он може сам да закључи споразум, али то може да учинити и преко другог лица, по општим прописима о заступању. Чланом 91. ставом 1. Закона о облигационим односима, који се у овом случају има применити по општим прописима о заступању, пуномоћник може предузимати само оне правне послове за чије је предузимање овлашћен, ставом 2. да пуномоћник коме је дато опште пуномоћје може предузимати само правне послове који долазе у редовно пословање, а ставом 3. да посао који не долази у редовно пословање може пуномоћник

предузети само ако је посебно овлашћен за предузимање тог посла, односно врсте послова међу које он спада, а чланом 87. ставом 1. истог закона прописано је да када заступник прекорачи границе овлашћења заступани је у обавези само уколико одобри прекорачење. Из напред цитираних одредби закона следи да споразум о престанку радног односа мора да буде продукт сагласне воље послодавца и запосленог, изражене слободно, јасно, недвосмислено и без мана у вољи, а да пуномоћник може предузимати само оне правне послове за чије је предузимање овлашћен, па код утврђеног да је у име тужиле ББ, ради остваривања права по правноснажној пресуди Основног суда у Новом Саду П1 238/2011 од 11.05.2012. године, адвокат Енике Вег са туженим водила преговоре и закључила споразум, и како иста није имала пуномоћје да са туженим у име тужиле ББ закључи споразум о престанку радног односа, то је, супротно наводима ревизије, правилан закључак нижестепених судова да је спорни споразум ништав правни посао у делу који се односи на споразумни престанак радног односа тужиле ББ код туженог и супротно наводима ревизије да је требало утврдити ништавост целог споразума, јер ништавост спорних одредби споразума не повлачи ништавост и самог споразума, јер он може опстати без ништаве одредбе, а она није била ни услов споразума, будући да су спорним споразумом регулисани односи ради остваривања права по правноснажној пресуди Основног суда у Новом Саду П1 238/2011 од 11.05.2012. године, које је тужиле ББ очигледно одобрила, са којих разлога је неоснован и противтужени захтев туженог којим је тражио да се утврди да је тужиле по основу спорног споразума престао радни однос. С тим у вези неосновани су и наводи ревизије туженог да је адвокат Енике Венг имала пуномоћје и за споразумни раскид уговора о раду, јер то тужени није доказао, с обзиром да нема писаног пуномоћја а из утвршеног чињеничног стања следи супротно. С обзиром да је утврђено да је спорни споразум делимично ништав, то тужиле није могао престати радни однос код туженог на основу спорног споразума.

Код утврђеног да је тужени формирао Комисију од три члана како би утврдила да ли запослени поседују потребна знања и способности за обављање послова на којима раде и да та комисија није контролисала рад тужиле ББ ради утврђења поседовања потребних знања и способности за обављање послова код туженог, јер у периоду за који је вршена контрола рада чланови комисије нису ни долазили у експозитуру туженог у ..., где је радила тужиле ББ и како је упозорење и спорно решење туженог достављено адвокату Енике Вег, која за то није имала овлашћење, а који су касније истовремено уручени тужиле, то су правилно закључили нижестепени судови да је спорно решење туженог о отказу уговора о раду тужиле незаконито, с обзиром да није спроведен поступак за отказ уговора о раду прописан законом.

Супротно наводима ревизије, како је у поступку утврђено да је спорни споразум у делу који се односи на престанак радног односа ништав и како је спорно решење о отказу уговора о раду туженог тужиле незаконито, то су правилно закључили нижестепени судови да у овом случају нису били испуњени услови за престанак радног односа тужиле ни на основу споразума, ни на основу спорног решења о отказу уговора о раду, са којих разлога су неосновани наводи ревизије о погрешној примени материјалног права.

С обзиром на то да је престанак радног односа незаконит, то је основан захтев тужиле за накнаду штете на основу члана 191. став 1. и 2. Закона о раду, за период од незаконитог престанка радног односа до одласка тужиле у пензију, а чија висина је

утврђена на основу налаза и мишљења судског вештака. Код утврђеног да је тужиља остварила право на пензију, правилан је закључак нижестепених судова да тужиља има право и на отпремнину сагласно члану 95. Колективног уговора туженог, а чија висина је утврђена у складу са наведеним чланом.

Супротно наводима ревизије, како је утврђена делимична ништавост спорног споразума у односу на споразумни престанак радног односа, тужени нема право на повраћај новчаног износа који је исплаћен на основу тог споразума тужиљи ББ, будући да су спорним споразумом регулисана и међусобна права и обавезе у вези извршења правноснажне пресуде којом је поништено, као незаконито решење туженог о отказу уговора о раду тужиљи ББ од 12.11.2010. године и обавезан тужени да је врати на рад, а спорни споразум у том делу није оспорен (тражено утврђење ништавости у делу који се односи на престанак радног односа), са којих разлога су нижестепени судови правилно одлучили када су одбили, као неоснован противтужбени захтев за повраћај целокупног новчаног износа исплаћеног тужиљи ББ по спорном споразуму.

Врховни касациони суд је ценио и остале наводе ревизије и утврдио да се ревизијом указује на погрешно и непотпуно утврђено чињенично стање, што није разлог за ревизију на основу члана 407. став 2. ЗПП.

Имајући у виду напред наведено, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу првом изреке, на основу члана 414. став 1. ЗПП.

Тужени је поднеском од 21.08.2019. године повукао ревизију изјављену против другостепене пресуде у односу на тужиоца АА, са којих разлога је Врховни касациони суд, на основу члана 413. ЗПП, одлучио као у ставу другом изреке.

**Председник већа-судија
Слађана Накић Момировић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић